Е-списание "Образование и развитие" ISSN 2603-3577 Брой 6, 10.2020 г.

ИЗСЛЕДВАНЕ НА НАГЛАСИТЕ ЗА РЕАЛИЗИРАНЕ НА ПУБЛИЧНО-ЧАСТНО ПАРТНЬОРСТВО В УЧИЛИЩНОТО ОБРАЗОВАНИЕ

Офелия Кънева

Абстракт:
Целта на изследването е проучване на нагласите за реализиране на публично-частно партньорство в училищното образование в България. Анкетата обхваща 335 представители на педагогическите среди, родителите и местната общност от цялата страна. Резултатите от анализа са насочени към конкретни предложения за промени в управлението на училищното образование като начин за справяне с предизвикателствата, издигнати пред държавата чрез постоянно нарастващите очаквания на общността по отношение на образованието.

Ключови думи: *публично-частно партньорство, ПЧП, училищно образование, управление на образованието*

Въведение:
Държавите по целия свят са изправени пред значителни предизвикателства в училищното образование - освен за включване и мотивиране на повече деца, училището трябва да гарантира, че резултатите от обучението се подобряват (и не само). В съвремието процесите винаги се развиват в разбирането на ограничен наличен ресурс – бил той финансов, организационен, времеви, материален и дори човешки. Това обстоятелство, обаче, не е достатъчно или способно да овладее нарастващите обществени очаквания конкретно към училищното образование.

Логично е и наличните ресурси за образование да не са достатъчни, най-вече поради постоянно нарастващите очаквания и изисквания на икономическия свят и на обществеността. Защото точно училищното образование е онзи крайъгълен камък на социалния растеж, който формира личността, създава институционални, духовни и идеологични условия за изграждането на кадровия потенциал на обществото, възпитава гражданска позиция и отговорно отношение към държавата, ефективно използване на ресурсите и търсене на висока възвръщаемост както за отделния индивид, така и за обществото като цяло.

Всичко изброено поставя държавите в целия свят да се изправят пред значителните предизвикателства, които разкрива образователната система. Редица правителства успяват да отговорят на тези предизвикателства като прилагат по-широко публично-частното партньорство (ПЧП) и интегрират мащабно възможностите на частния сектор към публичните ангажименти най-вече като средство за подобряване на предоставянето и на ресурсното обезпечаване на училищното образование. Публично – частното партньорство може да бъде определено като начин за осъществяване на дейност в обществен интерес, чрез субекти, които не са част от държавната структура. Това, което се получава е едно взаимодействие между публичния и частния сектор, при което обаче партньорите си споделят инвестициите, поетия риск, отговорността и възнаграждението.

Обществените настроения са значителен фактор в инициирането на разнороден вид партньорства както от страна на бизнеса, така и от страна на публичните институции. В тази връзка, като цяло е важно да се изследва мнението на обществеността относно възможността училищното управление да се случва чрез ПЧП. За да бъде целесъобразно подобно изследване, е съществено да се обхванат най-вече потенциалните участници и заинтересованите лица. За да бъде ефективно, изследването трябва да установи наличието или отсъствието на отношение към ПЧП, както и степента на изразеност или развитие на това отношение сред изследваните лица. Също така е важно да се идентифицират съществените елементи в ПЧП, които са от значение за изследваните лица. В този ред на мисли е проведено анкетно проучване на нагласите на педагогически специалисти, родители и представители на местната общност.

Метод:
Избраният метод оправдава стремежа да се обхванат, измерят и опишат в количествени величини резултатите от проведеното емпирично проучване относно нагласите за реализиране на ПЧП в училищното образование.

Цел:
Целта на изследването е да проучи нагласите на потенциално заинтересовани страни сред представителите на педагозите, родителите и представителите на местната общност

Период на изследването:
Изследването се осъществява в рамките на два месеца, в периода юли-август 2020 г.

Изследвани лица:
В изследването се включват 335 лица, от които 33,1 % са педагогически специалисти; 37,6 % са родители, а останалите 29,3 % са представители на местната общност. По отношение на възрастовия обхват, 54 % са на възраст между 31 и 50 години, 14,3 % са до 30 години, а 25,7 % са над 50 годишна възраст.

Инструментариум:
За анализа на обществените нагласи за реализиране на ПЧП в училищното образование се прилага изследване чрез метода на писменото допитване – количествено on-line базирано проучване чрез анкета със самопопълване. Анкетата е разгърната в седем въпроса, от които 6 затворени и 1 отворен.

Участието в проучването е напълно анонимно, като се осъществява чрез google-форма, достъпна on-line https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLScnAgD9z3l7JAQuKTecAAGCYXmUb6w-f5OFpkiMskKlb_1m5Q/viewform.

Анализ на резултатите

Макар повечето от отговорилите да не са запознати с никаква форма на ПЧП в училищното образование (52,8 %), прави впечатление категоричната подкрепа на възможността за реализация на ПЧП (52,2 % „определено да“, а 34,6 % „по-скоро да“), ако е на лице достъп до информация за добри и успешни примери от училищното образование (Фиг. 1):

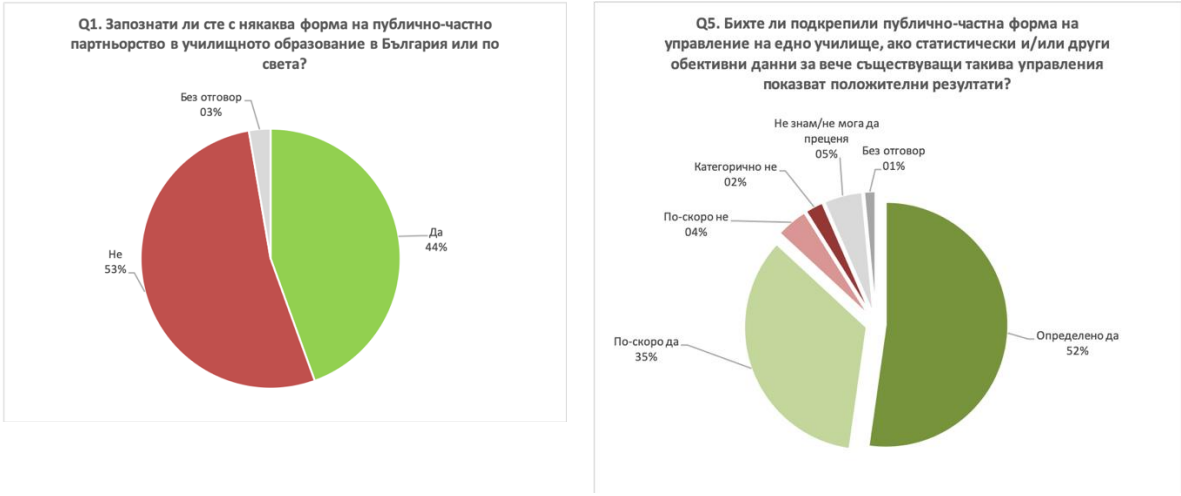

Фигура 1.

Подкрепата за ПЧП в училищното образование е категорична, независимо от възрастта на респондентите (Фиг. 2) или от групата, която представляват – педагози, родители или представители на местната общност (Фиг. 3):

Q5. Бихте ли подкрепили публично-частна форма на управление на едно училище, ако статистически и/или други обективни данни за вече съществуващи такива управления показват положителни резултати?

			D2. В коя от следните възрастови групи попадате:				
		Всички	До 30 г.	31 - 50 г.	Над 50 г.	Не желая да посоча	Без отговор
База		335	48	181	86	12	8
Q5. Бихте ли подкрепили публично-частна форма на управление на едно училище, ако статистически и/или други обективни данни за вече	Определено да	52,2%	54,2%	53,6%	46,5%	58,3%	62,5%
	По-скоро да	34,6%	35,4%	33,1%	40,7%	33,3%	0,0%
	По-скоро не	4,2%	6,3%	3,9%	4,7%	0,0%	0,0%
	Категорично не	2,4%	2,1%	3,9%	0,0%	0,0%	0,0%
	Не знам/не мога да преценя	5,1%	2,1%	5,0%	7,0%	8,3%	0,0%
	Без отговор	1,5%	0,0%	0,6%	1,2%	0,0%	37,5%

съществуващи такива управления показват положителни резултати?							

Фигура 2.

Q5. Бихте ли подкрепили публично-частна форма на управление на едно училище, ако статистически и/или други обективни данни за вече съществуващи такива управления показват положителни резултати?

		Всички	D2. В коя от следните възрастови групи попадате:				
			До 30 г.	31 - 50 г.	Над 50 години	Не желая да посоча	Без отговор
База		335	48	181	86	12	8
Q5. Бихте ли подкрепили публично-частна форма на управление на едно училище, ако статистически и/или други обективни данни за вече съществуващи такива управления показват положителни резултати?	Определено да	52,2%	54,2%	53,6%	46,5%	58,3%	62,5%
	По-скоро да	34,6%	35,4%	33,1%	40,7%	33,3%	0,0%
	По-скоро не	4,2%	6,3%	3,9%	4,7%	0,0%	0,0%
	Категорично не	2,4%	2,1%	3,9%	0,0%	0,0%	0,0%
	Не знам/не мога да преценя	5,1%	2,1%	5,0%	7,0%	8,3%	0,0%
	Без отговор	1,5%	0,0%	0,6%	1,2%	0,0%	37,5%

Фигура 3.

Тези резултати дават допълнителна увереност в реализацията на ПЧП в училищното образование у нас, като демонстрират и готовност на основните действащи лица да подкрепят тази възможност.

Емпиричното изследване дава възможност да се потърси мнението на респондентите по отношение и на отделни елементи, идентифицирани като основни приноси на ПЧП в училищния живот (Фиг. 4). По този начин се създава по-ясна представа за оценката на

онези направления, в които анкетираните лица търсят по-съществен напредък, влагат сериозни очаквания и разбират възможността за качество на образованието в съвремието.

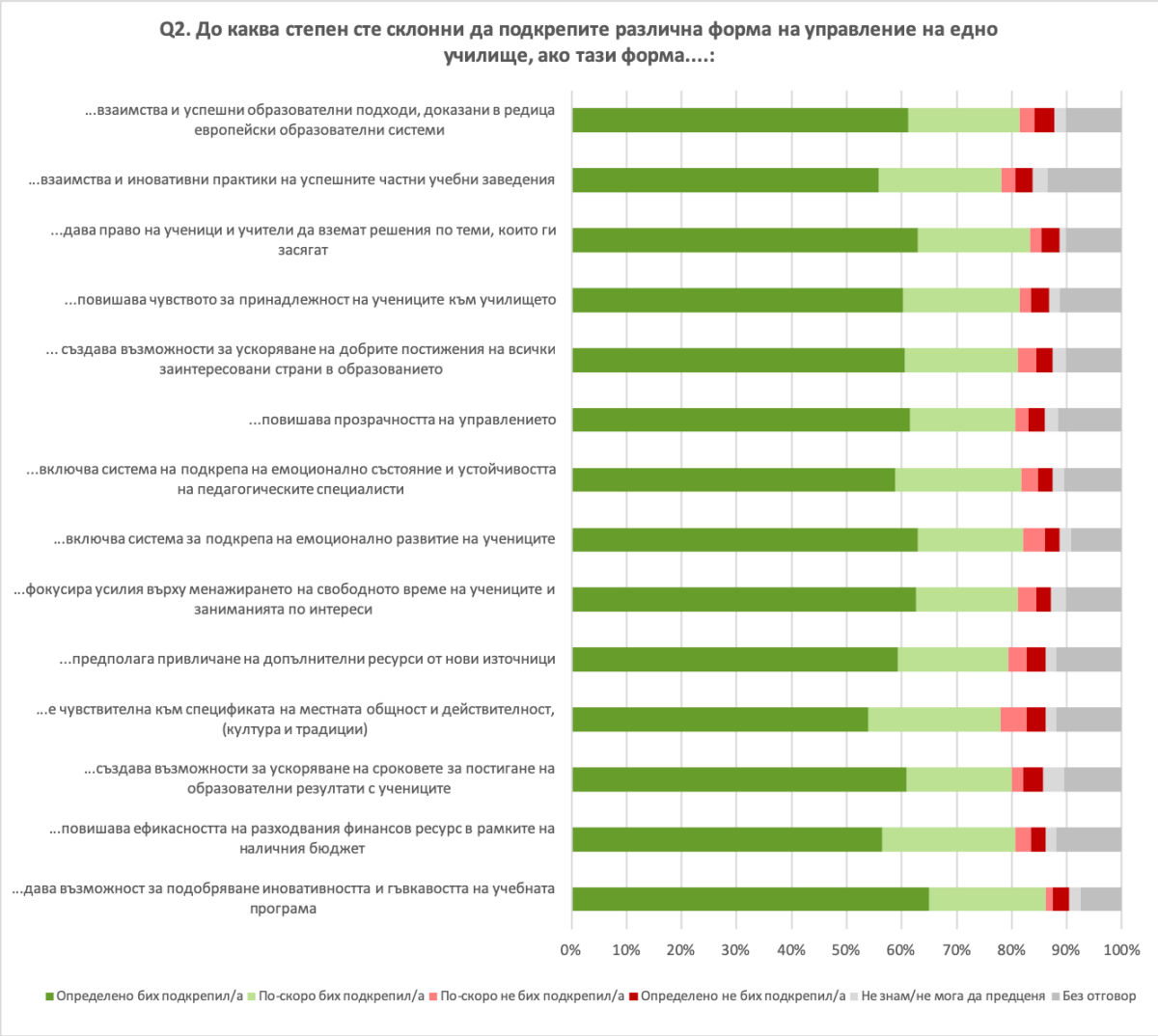

Фигура 4.

Прави впечатление тенденцията на търсене на подобрение и предлагане на подкрепа във всяка посочена категория (всички отговори са над 75 % положителни). От това би могло логично да се предположи, че респондентите оценяват многостранния принос на съвременното образование в живота както на ученика, така и на педагога и на общността. Същевременно тези отговори отличават стремеж за подобрение във всяко от направленията и желание това да се случва в реално време. Отговорите са категорични дори и когато са разгледани по възрастово разпределение или по принадлежност (родители, педагози, местна общност). От това може да се подчертае изводът за ценността на училищното образование за общността въобще и съответно ангажиментът за търсене и предлагане на максимално адекватни форми за качествено образование в реалното време на въвлечените лица, независимо от тяхната възраст и/или принадлежност.

При дадената възможност за допълнителни коментари и предложения по отношение на позитивната подкрепа за училищното образование, ясно се откроява интересът на анкетираните лица към възможността учебното съдържание да бъде менажирано гъвкаво (10 %), местната общност да присъства активно в живота на училището (7 %), да се реализира индивидуален подход към учениците (5 %), съчетан с осъвременена материално-техническа база (5 %) и прилагане на успешни иновативни практики (5 %), както и да се стимулира овладяването на свободното време (4 %) и да се въвличат високо-квалифицирани кадри в учебния процес (Фиг. 5)

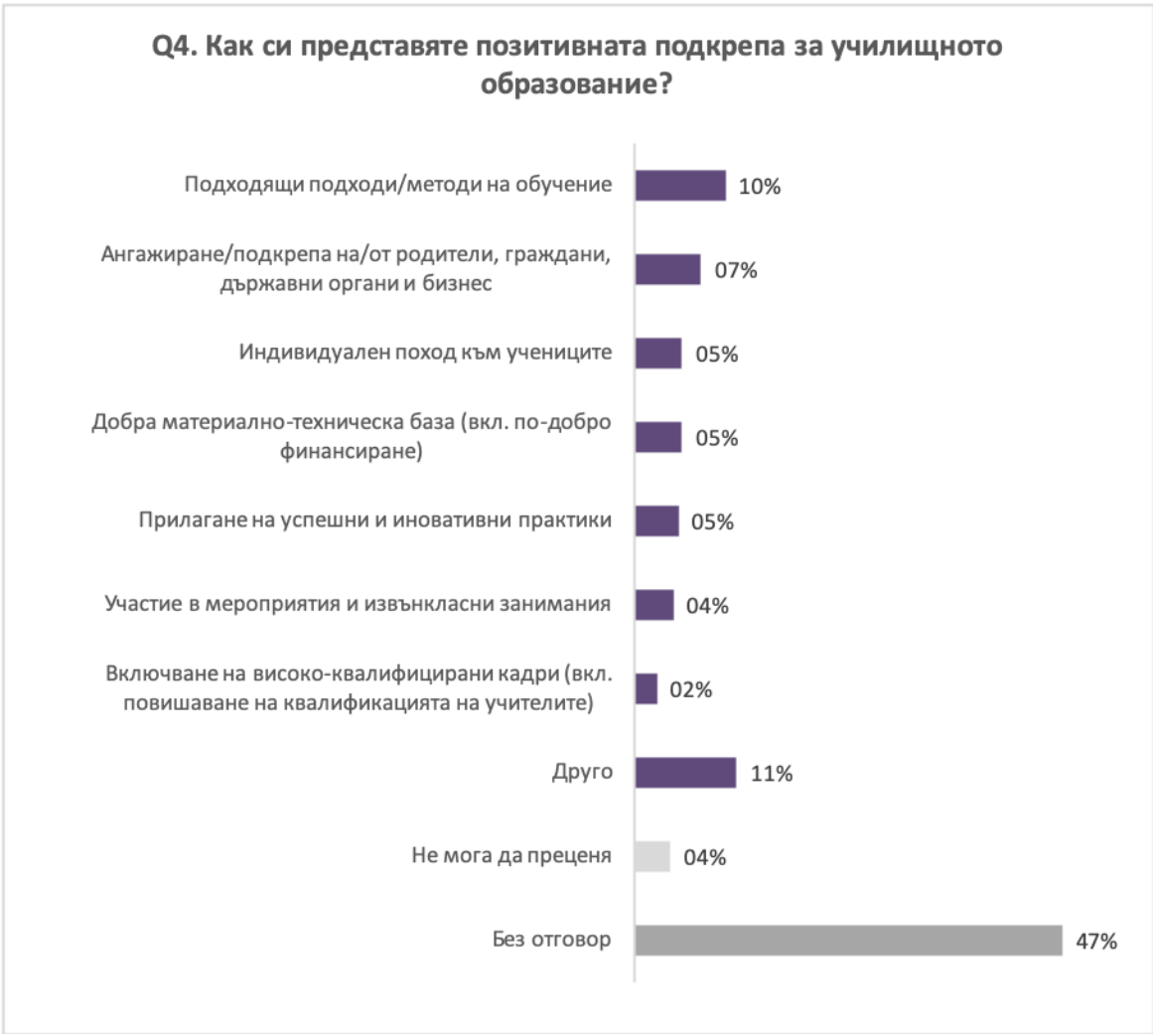

Фигура 5.

Най-активни в отговорите на отворения въпрос „*Как си представяте позитивната подкрепа за училищното образование*?“ са представителите на възраст от 31 до 50 години (54 %), като родителите са малко по-активни в предложенията (38 %) от педагозите (33 %), макар представителите на местната общност (27 %) също да присъстват съществено с конкретно мнение.

Виден е ангажиментът на всички заинтересовани страни – не само когато е потърсено мнението им по предварително зададен критерий (затворен тип отговор), но и когато е дадена възможността за свободна интерпретация на възможности за подкрепа на училищното образование. Това подчертава в значителна степен важността на

въвличането в координиран вид на представители на различни сектори и общности, когато се изгражда възможност за управление на едно училище

Доколкото в XXI век общностната динамика се развива многоспектърно, важен ракурс на всяка хуманитарна управленска линия е овладяване на контактните точки в междусекторното сътрудничество. Проверени количествено, данните от анкетното проучване потвърждават с 80 % подкрепа същността на ефективното междусекторно сътрудничество при изграждането на форма на управление в образованието (чрез ПЧП), която да отговаря на нарастващите обществени изисквания (Фиг. 6):

Фигура 6.

Едва 2,7% от педагозите не са съгласни с твърдението *„ПЧП в сферата на образованието ще повиши ефективността на междусекторното сътрудничество в региона“*. При родителите данните за несъгласие са също оскъдни – 3,2 %, а за останалите представители на местната общност несъгласието е категорично 0 %. Разгледани по възраст, 0 % от анкетираните на възраст до 30 години и на възраст над 50 години не са съгласни с твърдението, докато за групата от 31 до 50 години този дял отново е несъществен - 3,9 %.

Изводи и предложения

Всички представени в обобщен вид резултати от количествено изследване на нагласите по отношение реализирането на ПЧП в училищното образование у нас създават възможност да се усъвършенстват възможностите за подобряване на управленските практики в училищното образование в България.

Иван Иванов в своята „Педагогическа диагностика“ твърди, че педагогическите изследвания често водят до противоречиви резултати (Иванов, И, 2006). Видно от представените до тук данни, по отношение на ПЧП в училищното образование,

резултатите демонстрират уверено единство, независимо от възрастта или принадлежността на респондентите.

Всичко това опровергава евентуални съмнения за настроения в обществеността, които може да не са в подкрепа на ПЧП. Тези съмнения биха могли да повлияят на управленската стратегия при формиране на конкретен подход за училищното образование, свързан с ПЧП. Категоричността на резултатите доказват, че общността не само подкрепя, но и търси възможности да усъвършенства училищното образование така, че да отговори на нарастващите претенции, динамиката на процесите, изискванията на реалния свят и потребностите на личностното усъвършенстване. Резонно е в тази връзка да се направи и допълнителна оценка на ефективността и ефикасността от приноса на управленската форма ПЧП в училищното образование в сравнителен план с конвенционално съществуващата настояща форма на училищно управление. Това може да бъде продукт на отделно изследване, дълбочинно интервю или друг тип науко-практически анализ.

Заключение

Цялостният подход на изследването е подчинен на възможността резултатите му да бъдат приложими в практиката в реално време и ситуация, особено при условията на българските възможности. Успоредно с това резултатите са повод да се повдигне сериозна дискусия върху възможностите за подобряване на управленските практики в училищното образование в България. Тенденцията на отговорите минимизира по категоричен начин част от възможните препятствия пред иновациите или усъвършенстването на управлението в училищното образование. Най-вече оспорва възможността преките участници в процеса да бъдат бариера пред мениджърския успех. Не-съдействие от страна на педагогическия състав, родителска маса или местната общност при въвеждане на ПЧП в българската практика не може да бъде очаквано в значителна степен при дадена подкрепа на формата ПЧП чрез над 75 % от отговорилите лица.

Логиката, която стои зад изграждането на ПЧП се състои в това, че и общественият, и частният сектор имат свои уникални характеристики, от които произтичат предимства, свързани с определени аспекти на предоставянето на услуги или разработката на проекти. Най-успешни партньорски договорености са тези, които използват силните страни на публичния и частния сектор за изграждане на взаимно допълващи се отношения. Резултатите от проведеното изследване демонстрират, че заинтересованите страни осъзнават това, очакват го и го интегрират в своите планове за бъдещо развитие, независимо от конкретната си роля – тази на родител, на педагог или на гражданин.

Промените в глобалния социален, икономически и политически ред обуславят нуждата от алтернативни стратегии за осигуряване на техническата и социална инфраструктура и свързаните с нея услуги – не само в развиващите се, но и в развитите икономически страни. Опитът на другите страни показва, че ПЧП е мощен двигател на прогреса в предприетите реформи и допринася по безпрецедентен начин в развитието не само на качеството на услугите, но и на мрежата от услуги и съответно инфраструктурата. Видно от представените данни, българската общност не само има позитивна нагласа към потенциала на ПЧП в училищното образование, но и подчертава навременността на въвеждането на мярката в практиката у нас.

БИБЛИОГРАФИЯ

1. Иванов, И., 2006, Педагогическа диагностика, Шумен, УИ „Епископ Константин Преславски“
2. Ivanova D., Vodenova P., 2019, Outsoursing In Design-Process – Problems And Opportunities. Innovations in Woodworking Industry and Engineering Design, Vol.8, Issue 1, Sofia 1/2019, ISSN 1314-6149, Faculty of Forest Industry – University of Forestry – Sofia, p.93-100
3. Цоков, Г., 2011, Политики по отношение на училищното образование, Университетско издателство „Паисий Хилендарски“
4. Цоков, Г., 2015, Същност и основни характеристики на образователната политика, Пловдивски университет, сборник "По-добри учители, по-качествено образование"
5. Цоков, Г., Янакиев, Ю., Кънева, О., 2017, Изследване на нагласите на училищното ръководство в България относно създаването на позитивна и безопасна училищна среда